МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

30.06. 2026 м. Київ № 1002

Про затвердження Типової програми навчальної дисципліни «Основи національного спротиву»

Відповідно до статей 6, 6^2, частини третьої статті 12 Закону України «Про основи національного спротиву», враховуючи лист Міністерства оборони України від 10 червня 2026 року № 220/5/7/7860-26 про погодження проєкту Типової програми навчальної дисципліни «Основи національного спротиву»,

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Типову програму навчальної дисципліни «Основи національного спротиву» для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра (магістра медичного, фармацевтичного та ветеринарного спрямування) та фахової передвищої освіти за денною та дуальною формами здобуття освіти, що додається.

2. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Трофименка Миколу та заступника Міністра з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації Завгороднього Дмитра.

Міністр **Оксен ЛІСОВИЙ**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки України
30.06.2026 № 1002

Типова програма навчальної дисципліни

«Основи національного спротиву»

для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра (магістра медичного, фармацевтичного та ветеринарного спрямування) та фахової передвищої освіти за денною та дуальною формами здобуття освіти

1. Пояснювальна записка

Мета дисципліни: набуття здобувачами освіти загальної компетентності «здатність до національного спротиву» шляхом формування національно-патріотичної свідомості, громадянської стійкості та набуття ними комплексу теоретичних знань і практичних навичок домедичної допомоги, тактичних дій, мінної безпеки, зв'язку та орієнтування, а також через розвиток психологічної стійкості та розуміння логіки національного спротиву, необхідних для виконання конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України.

Основні завдання:

Набуття знань про засадничі та правові аспекти національного спротиву, в тому числі на тимчасово окупованій території, долучення до волонтерства та допомоги Силам безпеки та оборони України.

Здобуття здатності діяти в умовах воєнних загроз, надзвичайних ситуацій та кризових станів, приймати рішення та забезпечувати власну і колективну безпеку.

Оволодіння навичками домедичної допомоги в умовах бойових дій за алгоритмом MARCH.

Вивчення правил мінної безпеки та дій в умовах застосування зброї масового ураження.

Орієнтування на місцевості за допомогою карти і компаса та з використанням сучасних геоінформаційних систем.

Ознайомлення з основами виживання.

Ознайомлення з основами цифрової безпеки.

Формування психологічної стійкості та навичок протидії інформаційним та психологічним впливам ворога.

Засвоєння правил безпечного поводження зі стрілецькою зброєю і ручними гранатами, та формування навичок ведення вогню зі стрілецької зброї.

Загальний обсяг: 5 кредитів ЄКТС (150 годин).

Теоретична підготовка: 46 годин (1,53 кредити ЄКТС).

Практична підготовка: 64 годин (2,13 кредити ЄКТС).

Самостійна робота: 40 годин (1,33 кредит ЄКТС).

2. Розподіл навчального часу

№ з/п	Назва теми	Всього годин	Лекції	Практичні заняття [1]	Самостійна робота
I	**Аудиторна підготовка [2]**	**90**	**36**	**24**	**30**
1	Національний спротив	8	4		4
2	Міжнародне гуманітарне право	4	2		2
3	Психологічна підготовка та стійкість	6	2	2	2
4	Домедична допомога [3]	20	4	8	8
5	Військова топографія, навігація і орієнтування на місцевості	6	2	2	2
6	Зв'язок та передавання інформації	6	2	2	2
7	Зброя масового ураження	6	2	2	2
8	Інженерна підготовка та мінна безпека	8	4	2	2
9	Тактична підготовка [4]	8	4	2	2
10	Вогнева підготовка (основи) [4]	10	6	2	2
11	Виживання та спеціальна підготовка	8	4	2	2

№ з/п	Назва теми	Всього годин	Лекції	Практичні заняття [1]	Самостійна робота
II	**Практична підготовка на місцевості [5]**	**30**		**30**	
1	Домедична підготовка	2		2	
2	Військова топографія, навігація і орієнтування на місцевості	4		4	
3	Інженерна підготовка та мінна безпека	4		4	
4	Тактична підготовка [4]	6		6	
5	Вогнева підготовка (основи) [4]	10		10	
6	Виживання та спеціальна підготовка	4		4	
III	**Професійно-орієнтована підготовка**	**30**	**10**	**10**	**10**
1	Сучасні військові технології, роботизація та БпЛА (НРК, БНА)	16	6	6	4
2	Військово- або безпеково-орієнтована фахова компетентність [6]	14	4	4	6
РАЗОМ		**150**	**46**	**64**	**40**

Примітки:

[1] Здобувачі освіти, які є особами з інвалідністю або які частково втратили працездатність без встановлення інвалідності, за їх заявою та згідно з підтвердними документами закладів охорони здоров'я звільняються від практичних занять навчальної дисципліни, що завдають шкоду їх фізичному стану або становлять загрозу стану здоров'я. Замість цих практичних занять навчальної дисципліни, здобувачі освіти з особливими освітніми потребами вивчають за вибором теоретичні заняття з дисципліни понад обсяг, визначений Розподілом навчального часу.

[2] Практичні заняття Аудиторної підготовки проводяться в закладах освіти з використанням тренажерів, симуляторів, планшетів, макетів, стендів, мультимедійних (інтерактивних) тирів, а також у форматі рольових вправ і сценарних відпрацювань у будь-яких придатних приміщеннях і на *майданчиках закладу освіти, в складі навчальних груп, чисельність яких повинна забезпечувати засвоєння практичних навичок кожним здобувачем освіти.*

[3] *Результати навчання за темою Домедична допомога навчальної дисципліни «Основи національного спротиву» можуть бути визнаними і зарахованими за відповідною темою в межах іншої дисципліни цієї ж освітньої програми. Результати навчання за модулем «Домедична допомога» навчальної дисципліни «Захист України», яким оволоділи здобувачі фахової передвищої освіти в межах однієї освітньо-професійної програми, може бути визнано і зараховано як частина вивчення теми «Домедична підготовка» навчальної дисципліни «Основи національного спротиву».*

[4] *Студенти, віровчення яких забороняє використовувати зброю, замість тем Вогневої та Тактичної підготовки вивчають Військово- або безпеково-орієнтовану фахову компетентність, або вивчають навчальний матеріал за іншими темами дисципліни, які визначаються закладом освіти в межах загального обсягу, визначеного Розподілом навчального часу.*

[5] *Практична підготовка на місцевості проводиться на полігоні, польовому стрільбищі, тактичному полі або спеціалізованому комплексі (інженерне, топографічне містечко) в складі навчальних груп, чисельність яких повинна забезпечувати засвоєння практичних навичок кожним здобувачем освіти. Для вивчення деяких тем, крім Вогневої підготовки, можуть бути використані відкриті майданчики, спортивні комплекси та лісопаркові зони за умови їх відповідності завданням заняття та за погодженням із закладом освіти.*

[6] *Військово- або безпеково-орієнтована фахова компетентність Професійно-орієнтованої підготовки визначається закладом освіти залежно від профілю підготовки фахівців та змісту освітньої програми.*

3. Зміст програми за темами

Тема 1. Національний спротив

Національно-патріотична підготовка: Шлях становлення нації, історичний досвід української самоорганізації національного спротиву в умовах збройної агресії та окупаційного тиску, історія захисту України, формування національної ідентичності, бойовий шлях українського війська, перспективи розвитку держави.

Правові засади: Законодавство України про національний спротив, його мета, завдання та складові (Сили Територіальної оборони, Рух опору, добровільні формування територіальних громад, підготовка населення).

Історико-військовий вимір: Українські практики самоорганізації населення для захисту державності, громади й території; історичні приклади територіальних осередків спротиву в умовах окупаційного тиску.

Мотиваційний аспект: Формування готовності до виконання конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України.

У результаті вивчення теми здобувачі освіти повинні:

знати:

мету підготовки держави до здійснення заходів з національного спротиву, основні завдання національного спротиву, важливі складові національного спротиву;

історію формування національного спротиву та його складових в умовах відсічі збройної агресії;

історичні приклади та досвід самоорганізації українського спротиву в умовах окупації та збройної агресії;

вміти:

застосовувати базові знання для усвідомленого виконання конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України.

Тема 2. Міжнародне гуманітарне право

Норми та принципи: Основні принципи міжнародного гуманітарного права, правила ведення війни, заборонені засоби і методи ведення війни. Правовий статус учасників збройних конфліктів. Комбатанти. Некомбатанти. Захист жертв збройних конфліктів. Військовополонені, інтерновані особи та їх правовий статус. Добровольчі формування територіальних громад, які беруть участь у відсічі агресії.

Захист населення: Права цивільного населення, військовополонених та інтернованих осіб.

Відповідальність: Наслідки порушення норм міжнародного гуманітарного права та механізми документування злочинів.

У результаті вивчення теми здобувачі освіти повинні:

знати:

сутність та джерела МГП;

принципи ведення війни;

правовий статус осіб;

режим полону та інтернування;

юридичну відповідальність за порушення норм МГП;

задокументовані факти поводження Російської Федерації з українськими військовополоненими та з населенням на тимчасово окупованій території.

вміти:

застосовувати правила поводження з військовополоненими та інтернованими особами;

ідентифікувати статус осіб (комбатанти, некомбатанти) та об'єкти під спеціальним захистом;

здійснювати первинне затримання та конвоювання осіб, що здалися в полон, забезпечуючи їхню безпеку та гуманне поводження з ними.

Тема 3. Психологічна підготовка та стійкість

Стресостійкість: Прийоми, методи та способи саморегуляції психіки, особливості впливу стресових факторів на психіку людини в умовах надзвичайних ситуацій та збройного конфлікту, дезадаптивні психічні стани (істерика, паніка, агресія, ступор) та їх прояви. Диференціація стресових станів людини в умовах бойових дій, в окупації, на підконтрольній державі території, під час техногенних катастроф, стихійних лих, терористичних актів. Вплив інформаційного середовища на психоемоційний стан, методи саморегуляції, подолання страху та паніки. Алгоритми подолання страху та панічних реакцій. Практичні техніки саморегуляції психіки (дихальні, м'язові, когнітивні, поведінкові), у тому числі швидкого застосування в екстремальних умовах. Ознаки дезінформації та маніпулятивних технологій. Методи верифікації інформації та критичного мислення для протидії ІПСО.

Допомога: Застосування прийомів саморегуляції психіки в стресових ситуаціях, виявлення та класифікація дезадаптивних станів людської психіки, які виникають у відповідь на стрес. Протокол надання першої психологічної допомоги «6.П», надавання першої психологічної допомоги в екстремальних умовах, подолання дезадаптивних станів людської психіки, психологічна самодопомога (у моменті та після події), техніки контролю та самомоніторингу психічних реакцій і станів.

У результаті вивчення теми здобувачі освіти повинні:

знати:

основні поняття психологічної стійкості та стресу;

основні дезадаптивні стани (паніка, агресія, ступор, істерика);

прийоми і способи саморегуляції психіки, подолання страху і паніки;

психічні реакції на стрес та способи їх регуляції і подолання дезадаптивних проявів;

базові принципи надання першої психологічної допомоги за протоколом«6.П»;

елементи командної психологічної динаміки малої групи в умовах екстремального або психоемоційного тиску, поведінка групи під тиском, роль лідера, протидія колективній паніці;

поняття та важливі соматичні прояви «ПТСР» та «бойової психічної травми»;

алгоритм дій в умовах збройного нападу в цивільному середовищі: під час терористичного акту, стрілянини в публічному місці, нападу зі зброєю, захоплення заручників, мінування приміщень і засобів транспорту;

особливості застосування противником ІПСО:

механіка роботи інформаційних операцій (мета, аудиторія, механізми впливу); типові наративи ворожої пропаганди та їх логіка;

принципи роботи ботів і координованих кампаній у соціальних мережах; практичні методи верифікації інформації;

алгоритм реакції на дезінформацію – від ігнорування до спростування;

вміти:

застосовувати техніки саморегуляції у стресових ситуаціях;

розпізнавати ознаки дезадаптивних психічних станів;

розрізняти ПТСР у себе та в оточуючих;

надавати першу психологічну допомогу (за принципом «6.П») та самодопомогу;

контролювати власні психічні стани і реакції, виконувати дії в стані нервово-психічного збудження;

обирати адекватні дії в кризових ситуаціях;

застосовувати методи верифікації інформації та критичного мислення для протидії ІПСО;

визначати ознаки дезінформації та маніпулятивних технологій;

протидіяти інформаційним та психологічним впливам ворога;

протидіяти спробам вербування спеціальних служб ворога.

Тема 4. Домедична допомога

Тактична медицина: Основи та принципи надання домедичної допомоги в умовах бойових дій та при надзвичайних ситуаціях. Алгоритм надання допомоги за алгоритмом MARCH, PAWS, етапи надання допомоги (допомога під загрозою – Care under fire/Threat, (CUF) та допомога в польових умовах (Tactical Field Care (TFC)).

Склад індивідуальної аптечки та правила її використання. Види кровотеч і способи їх зупинки (засіб для зупинки кровотечі механічний вороткового типу). Забезпечення прохідності дихальних шляхів. Надання допомоги при травмах грудної клітки, внутрішніх органів, кінцівок та інших ушкодженнях. Профілактика захворювань і травматизму.

Ознаки шоку в польових умовах та особливості надання домедичної допомоги постраждалим у стані травматичного шоку. Поняття гіпотермії. Основи медичної евакуації, способи переміщення постраждалих, дотримання правил безпеки під час надання домедичної допомоги.

У результаті вивчення теми здобувачі освіти повинні:

знати:

принципи та застосування допомоги в польових умовах (TFC) за алгоритмом MARCH;

етапи алгоритму MARCH;

етапи надання допомоги («допомога під вогнем/під загрозою» – Care under fire/Threat, CUF);

алгоритм надання домедичної допомоги/навчання з тактичної медицини (протоколи MARCH, PAWS, Ко Ле Со тощо);

способи зупинки кровотеч і забезпечення прохідності дихальних шляхів;

принципи використання індивідуальних засобів медичного забезпечення;

основи домедичної евакуації постраждалих;

особливості комунікації з медичним персоналом і передачі інформації про постраждалого та його стан;

вміти:

здійснювати евакуацію пораненого одним рятувальником: за лямки, під пахви, за пасок, модифікований метод пожежника;

здійснювати евакуацію пораненого двома рятувальниками: за лямки, під пахви, за пасок і шию;

надавати домедичну допомогу за алгоритмом MARCH, PAWS, у тому числі під час переміщення на місцевості або внаслідок вогневого контакту;

здійснювати огляд постраждалого на наявність масивних кровотеч у різних умовах;

перевіряти прохідність дихальних шляхів;

переоцінювати раніше застосовані засоби зупинки кровотечі;

визначати доцільність та проводити переміщення турнікетів;

діяти відповідно до алгоритмів домедичної допомоги в умовах бойових дій та при надзвичайних ситуаціях;

виконувати нормативи з домедичної допомоги.

Тема 5. Військова топографія, навігація і орієнтування на місцевості

Орієнтування: Робота з паперовими картами та електронними носіями топографічної інформації, визначення маршрутів та обрахунок відстаней на паперових картах, застосування компасу, орієнтування на місцевості за небесними світилами та місцевими предметами, орієнтування при поганих погодних умовах та в умовах обмеженої видимості й у ночі, визначення точки стояння, сторін горизонту, орієнтирів і відстаней до об'єктів. Порядок руху за азимутом, способи дотримання напрямку руху і подолання (обходу) перешкод.

Цифрові технології: Використання геоінформаційних систем та застосунків вітчизняного виробництва, OsmAnd, MilChat та інших засобів навігації.

У результаті вивчення теми здобувачі освіти повинні:

знати:

основи топографії та умовні знаки карт;

принципи визначення координат і відстаней;

основи використання геоінформаційних систем для навігації;

базові принципи цифрового картографування;

способи орієнтування на місцевості за допомогою небесних світил, компаса, годинника, топографічної карти, місцевих предметів та за допомогою геоінформаційних систем;

вміти:

орієнтуватися на незнайомій місцевості за топографічною картою та без неї;

визначати своє місце знаходження та напрям руху;

планувати маршрут і рухатися за азимутом;

застосовувати цифрові навігаційні засоби для орієнтування;

використовувати геоінформаційні дані для прийняття навігаційних рішень у стандартних умовах.

Тема 6. Зв'язок та передавання інформації

Комунікація: Принципи роботи доступних засобів зв'язку. Правила радіообміну, робота з радіостанціями малої потужності, засобами супутникового зв'язку. Використання стандартів зв'язку та телекомунікаційних протоколів.

Безпека: Захист інформації та дій в умовах застосування противником засобів підслуховування, перешкоджання і придушення зв'язку.

У результаті вивчення теми здобувачі освіти повинні:

знати:

основні способи зв'язку, тактичні сигнальні жести;

основи передачі інформації в бойових умовах (зокрема за принципами 3D, SALUTE, ACE, GOTWA), правила радіодисципліни та безпеки зв'язку;

правила ведення переговорів, правила користування засобами зв'язку, порядок дій під час застосування противником засобів перешкоджання і придушення зв'язку;

правила безпеки застосування смартфонів і мобільних пристроїв, роботи в інтернеті та в месенджерах, захисту електронної пошти, протидію технічному зараженню та безпечному користування публічним Wi-Fi;

правила роботи у службових системах та в службових приміщеннях;

алгоритми дій у разі спроб зламу та зменшення ризиків витоку інформації.

вміти:

використовувати основні способи зв'язку, застосовувати тактичні сигнальні жести;

усувати типові помилки і несправності під час експлуатації засобів зв'язку, що виводять їх з ладу;

розпізнавати фішингові атаки, налаштовувати базові засоби захисту акаунтів і пристроїв, безпечно комунікувати та діяти за простими алгоритмами кіберзахисту;

налаштовувати та використовувати радіостанції малої потужності (Motorola, Baofeng та аналоги);

вмикати, вибирати канал, регулювати потужність, перевіряти з'єднання і наявність зв'язку, дотримуватись правил радіообміну;

розгортати та налаштовувати термінал супутникового зв'язку Starlink;

підключати живлення, орієнтувати антену, підключати пристрої;

здійснювати доповідь про противника за стандартом SALUTE (Size, Activity, Location, Unit, Time, Equipment);

здійснювати доповідь про пораненого та запит на медичну евакуацію.

Тема 7. Зброя масового ураження.

Види загроз: Види радіаційного, хімічного, біологічного зараження та захист від них, види зброї масового ураження та радіаційних, хімічних небезпечних об'єктів, порядок дій на зараженій місцевості.

Захист: Використання протигазів, загальновійськових захисних комплектів, захисних споруд та природних укриттів.

Алгоритм дій: Дії при застосуванні зброї масового ураження.

У результаті вивчення теми здобувачі освіти повинні:

знати:

основні види зброї масового ураження (ядерної, хімічної, біологічної) та їх уражаючі фактори;

ознаки ядерного вибуху, хімічного ураження та застосування біологічних речовин;

основні типи радіаційно, хімічно- та біологічно небезпечних об'єктів;

засоби індивідуального та колективного захисту;

загальні правила поведінки на зараженій місцевості;

види запалювальної зброї та запалювальних речовин, засоби їх бойового застосування, захист від запалювальної зброї;

вміти:

розпізнавати ознаки можливого застосування зброї масового ураження;

користуватися протигазом та загальновійськовим захисним комплектом;

одягати протигаз, загальновійськовий захисний комплект;

діяти за сигналом «Хімічна тривога»;

виконувати нормативи:

одягання протигазу;

одягання загальновійськового захисного комплекту і протигазу;

дії за спалахом ядерного вибуху;

дії за сигналом «Хімічна тривога».

Тема 8. Інженерна підготовка та мінна безпека

Мінна безпека: Основи мінної безпеки. Класифікація вибухонебезпечних предметів, демаскуючі ознаки вибухонебезпечних предметів. Порядок дій при виявленні мін і вибухонебезпечних предметів.

Фортифікація: Інженерне облаштування позицій, маршрутів та маскування. Використання властивостей місцевості.

Загородження: Види інженерних загороджень, основні засоби і способи їх подолання.

У результаті вивчення теми здобувачі освіти повинні:

знати:

основні принципи мінної безпеки та класифікацію вибухонебезпечних предметів;

демаскуючі ознаки вибухонебезпечних предметів та потенційні ризики їх виявлення;

правила безпечної поведінки при виявленні мін та інших вибухонебезпечних предметів;

загальні принципи інженерного облаштування позицій та маскування в умовах сучасних загроз та ударних БпЛА;

базові відомості про інженерні загородження та способи їх обходу або подолання;

індивідуальне маскування, звуко- та світломаскування;

протитанкові та протипіхотні міни, їх бойові характеристики, принцип дії, будову, їх установлення та знешкодження, інженерні загородження, їх утримання та подолання;

заходи безпеки при поводженні з вибуховими речовинами.

вміти:

вибирати місця для обладнання вогневої позиції для стрільби, її фортифікаційне обладнання (розміри) та порядок маскування;

правила поведінки на потенційно замінованій місцевості;

подавати сигнали небезпеки при виявленні вибухонебезпечних предметів;

виконувати норматив щодо огляду місцевості на наявність мін та ВНП;

облаштовувати маршрут безпечного руху в умовах мінної загрози.

класифікувати та виконувати правила безпечного поводження з гранатами;

облаштовувати окопи і схованки, у тому числі від загрози з боку БпЛА.

Тема 9. Тактична підготовка

Індивідуальна та групова тактика: Основи індивідуальних дій та взаємодії в малих групах, базові принципи загальновійськового бою, способи пересування та укриття в умовах небезпеки, вибір і зміна позицій. Дії в умовах вогневого впливу, алгоритми реагування на загрози, основи взаємодії в малих тактичних групах («двійки», «трійки»), базові відомості про сучасні засоби ведення бою, зокрема безпілотні літальні апарати (БпЛА), їх можливості та ознаки. Дотримання заходів безпеки, орієнтування в обстановці, на місцевості та прийняття рішень у динамічних умовах.

У результаті вивчення теми здобувачі освіти повинні:

знати:

основні правила загальновійськового бою, призначення та бойові можливості підрозділів родів військ Сухопутних військ Збройних сил України, Сил безпілотних систем;

порядок спостереження і доповіді за алгоритмами SALUTE, 3D, ACE;

основи індивідуальної тактичної підготовки та порядок дій солдата в оборонному бою, під час ведення вогню та відбиття наступу противника;

порядок дій в оборонному бою;

порядок дій під час маневру (переміщення) з тимчасової на основну вогневу позицію (з основної на запасну), алгоритм дій у випадку обходу противником з флангу або виходу противника в тил, прориву противником переднього краю оборони;

основи протидії FPV-дронам та легкій мототехніці противника;

основні тактичні прийоми застосування БпЛА;

штатну структуру малих підрозділів;

вміти:

виконувати обов'язки солдата в оборонному бою, під час ведення вогню та відбиття наступу противника;

виконувати порядок дій під час маневру (переміщення) з тимчасової на основну вогневу позицію (з основної на запасну);

зайняти та замаскувати вогневу позицію;

здійснювати доповідь командиру за протоколом 3D;

виконувати порядок дій у випадку обходу противником з флангу або виходу противника в тил, прориву переднього краю оборони вогневою (маневреною) групою противника;

реагувати на раптовий вогневий контакт (залягання, укриття, переміщення);

виконувати дії у випадку мінометного обстрілу, кулеметного вогню противника та застосування ударних БпЛА;

діяти в умовах різних типів місцевості: міське середовище (укриття в будівлях, переміщення між будівлями, евакуація під вогнем), ліс, відкрита місцевість, біля водної перешкоди, гірська місцевість;

виконувати базові ролі в малій групі;

переміщуватися в складі бойової двійки, трійки в різних умовах місцевості.

Тема 10. Вогнева підготовка

Зброя: Основи балістики. Маніпуляції з АК/AR системами, прицілювання, коригування вогню. Затримки при стрільбі та способи їх усунення, правила безпеки. Призначення, будова та принцип дії ручних гранат. Прийоми та правила метання ручних гранат. Заходи безпеки під час поводження зі стрілецькою зброєю і ручними гранатами.

Основи стрільби: Вибір прицілу, точки прицілювання, коригування та управління вогнем.

Практика: Проведення практичних стрільб, виконання вправ зі стрільби та використання стрілецької зброї і боєприпасів здійснюються відповідно до вимог Курсу стрільб зі стрілецької зброї і бойових машин КРП 03.032.056 – 2018 (01) https://sprotyvg7.com.ua/wp-content/uploads/2022/11/%D0%9A%D1%83%D1%80%D1%81-%D1%81%D1%82%D1%80%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%B1-%D0%B7%D1%96-%D0%A1%D0%97-%D1%82%D0%B0-%D0%91%D0%9C-%D0%9A%D0%A0%D0%9F-03.032.056.-2018.pdf, Курсу стрільб для поліцейських https://npu.gov.ua/acts/pro-zatverdzhennya-kursu-strilb-dlya-policejskih-ta-norm-vitrat-boyepripasiv-patroniv-vibuhovih-paketiv-i-granat-policejskimi-pid-chas-provedennya-praktichnih-strilb.

У результаті вивчення теми здобувачі освіти повинні:

знати:

призначення, тактико-технічні характеристики, бойові властивості, загальну будову, принцип дії, порядок неповного розбирання і збирання після неповного розбирання зброї, типові затримки при стрільбі (їх види, причини та способи і порядок їх усунення), а також порядок обслуговування стрілецької зброї після стрільби;

призначення та визначення вихідних установок (вибір прицілу і точки прицілювання) для ведення вогню зі стрілецької зброї, правила влучного пострілу;

нормальні (табличні) умови стрільби;

принцип прицілювання та ведення вогню по повітряних цілях;

порядок спостереження за полем бою та вибору цілі, вихідні установки для зброї, порядок ведення та коректування вогню, способи цілевказівки;

основи управління вогнем та порядок постановки вогневих завдань;

порядок застосування нічних стрілецьких прицілів та приладів спостереження і нічного бачення;

заходи безпеки при поводженні зі стрілецькою зброєю;

порядок чищення та догляду за зброєю;

призначення, будову та принцип дії ручних гранат.

вміти:

застосовувати стрілецьку зброю і ручні гранати;

проводити перевірку бою зброї та приведення її до нормального бою на різних відстанях; застосовувати стрілецьку зброю;

холощення з масо-габаритними макетами й навчальною зброєю в різних положеннях;

здійснювати спорядження та метання ручних гранат з різних положень;

швидко усувати затримки, що виникають при стрільбі;

вести влучний вогонь та коректувати стрільбу;

чистити та доглядати за стрілецькою зброєю в польових умовах;

виконувати:

підготовчу вправу «Навчання кучності стрільби з різних положень на відстані 25 м»;

підготовчу вправу «Навчання кучності стрільби з різних положень на відстані 100 м»;

підготовчу вправу «Навчання в одноманітному та правильному прицілюванні»;

підготовчу вправу «Відпрацювання навиків одноманітної стрільби»;

підготовчу вправу «Відпрацювання навиків динамічної стрільби: стрільба після переміщення, стрільба з-за укриття, перенесення вогню по фронту і в глибину».

Тема 11. Виживання та спеціальна підготовка

Автономія: Дії за сигналами оповіщення та під час обстрілів. Підготовка тривожної валізи. Добування і очищення води, розведення вогню, приготування

їжі в екстремальних умовах, захист від переохолодження, спорудження і обладнання укриттів, маскування розташування і слідів перебування.

У результаті вивчення теми здобувачі освіти повинні:

знати:

склад та правила збирання тривожної валізи;

порядок організації переміщення (пересування) в зоні бойових дій;

основні заходи забезпечення життєдіяльності в автономних умовах;

вміти:

організовувати та облаштовувати індивідуальне місце розташування у складі малого підрозділу в умовах можливої зустрічі з противником;

облаштовувати прості укриття з урахуванням умов місцевості;

протидіяти впливу небезпечних природних умов на організм людини;

застосовувати базові способи забезпечення води, тепла та харчування в автономних умовах.

Тема 12. Сучасні військові технології, роботизація та безпілотні літальні апарати (наземні роботизовані комплекси, безпілотні надводні апарати).

Дрони: Різновиди та призначення безпілотних (роботизованих) систем, основні компоненти конструкції та технічні параметри БпЛА (НРК, БНА).

Технічна експлуатація: Обслуговування, оновлення програмного забезпечення, основи застосування і правила управління та маневрування дронами, заборонені зони та рекомендації щодо безпеки.

Протидія: Основи радіоелектронної боротьби і розвідки, призначення та типи засобів РЕР та РЕБ. Дії цивільного населення при застосуванні ворогом БпЛА (НРК, БНА).

У результаті вивчення теми здобувачі освіти повинні:

знати:

призначення, класифікацію БпЛА за призначенням (розвідувальний, FPV/ударний, скидач, наземний роботизований комплекс) та їх тактичні можливості й небезпеки, форми, способи, сфери застосування, правила застосування БпЛА;

основні компоненти конструкції та моделі дрону: польотний контролер, двигун, ESC, приймач, відеопередавач, камера, принцип їх взаємодії на рівні загального розуміння системи;

принципи роботи каналу управління та відеоканалу: різниця між аналоговим і цифровим відео (затримка, дальність, якість, стійкість до завад);

основи радіозв'язку стосовно дронів: частоти управління (2.4 ГГц, 5.8 ГГц, 915 МГц), поляризація антен і її значення для дальності;

чому одна антена не «бачить» всі дрони;

засоби радіоелектронної боротьби (РЕБ): принцип глушіння каналу управління та GPS;

причини, з яких окремі засоби постановки радіоелектронних завад блокують лише певні типи дронів;

радіорозвідка та детектори дронів: принцип роботи, застосування, причини реагування детекторів лише на відомі сигнатури сигналу;

демаскуючі ознаки та слабкі місця БпЛА;

порядок дій при виявленні дрону над позицією;

правила безпеки при роботі з бойовими частинами БпЛА (НРК, БНА).

вміти:

підготувати БпЛА (НРК, БНА) до польоту, обслуговувати БпЛА (НРК, БНА), використовувати базові програми для керування, оновлювати програмне забезпечення БпЛА (НРК, БНА);

розпізнавати типи БпЛА (НРК, БНА) за звуковими, візуальними та маневровими ознаками;

виконувати дії при виявленні БпЛА (НРК, БНА) над позицією або в районі перебування;

використовувати наявні засоби спостереження для отримання та передачі тактичної інформації;

на прикладі одного навчального дрона або симулятора (за вибором закладу освіти) запустити, виконати базові маневри та повернути на позицію.

Тема 13. Військово- або безпеково-орієнтована фахова компетентність.

Визначення: Здатність особи ефективно виконувати професійні завдання в кризових умовах, що безпосередньо стосуються національної безпеки, оборони, охорони правопорядку, забезпечення життєдіяльності суспільства і громадян, використовуючи здобуту освітню і професійну кваліфікацію.

Профільне навчання: Застосування фахових знань у контексті національного спротиву (національна безпека; правоохоронна діяльність; кібербезпека; захист інформації; державна пропаганда, протидія ворожій пропаганді; основи стратегічної комунікації; основи лідерства, процедура формування і прийняття управлінських рішень; дії державних органів та населення в умовах стану війни, правових режимів воєнного і надзвичайного стану та державного кордону, надзвичайних і кризових ситуацій, в зонах надзвичайної екологічної ситуації; мобілізаційна підготовка та мобілізація; робота з персоналом, рекрутинг; обробка даних; логістика; транспорт; інженерія; іноземні мови; капеланство; фізична культура і спорт; тощо).

У результаті вивчення теми здобувачі освіти повинні **знати і вміти** провадити професійну діяльність за військово- або безпеково-орієнтованими фаховими компетентностями, визначеними освітніми програмами та навчальними планами.

4. Методичні вказівки та умови навчання

Інклюзивність: Програма адаптується та враховує потреби здобувачів освіти із обмеженнями за станом здоров'я, а також для студентів, віровчення і релігійні переконання яких забороняють використовувати зброю, через заміну активних військових практик на самостійне вивчення теоретичних і практичних компонентів дисципліни. Для таких здобувачів освіти передбачено альтернативний формат навчання без необхідності розроблення окремої програми практичного навчання в межах чинної програми дисципліни.

Практичне навчання для зазначених категорій студентів здійснюється у безпечній та адаптованій формі, зокрема через:

відпрацювання алгоритмів дій у надзвичайних ситуаціях (евакуація, укриття, взаємодія в команді);

навчання з домедичної допомоги та тактичної медицини;

моделювання ситуацій (кейси, рольові ігри, тренінги);

роботу з навчальними матеріалами (відео, інструкції, інтерактивні платформи);

виконання практичних завдань за спеціальністю, пов'язаних із безпекою, логістикою, комунікацією чи аналітикою.

Оцінювання результатів навчання здійснюється без використання бойових елементів і включає:

виконання тестових завдань для перевірки теоретичних знань;

оцінювання практичних навичок через ситуаційні задачі та кейси;

підготовку індивідуальних або групових проєктів;

усні або письмові відповіді (з урахуванням можливостей студента).

Вимоги до освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою: Здобута профільна середня освіта або навчання на рівні фахової передвищої освіти за освітньо-професійною програмою фахового молодшого бакалавра на основі базової середньої освіти з інтегрованою з нею освітньою програмою профільної середньої освіти професійного спрямування після завершення вивчення навчального предмета «Захист України».

Автономія закладу освіти: В межах академічної автономії, передбаченої Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про фахову передвищу освіту» та на виконання статті 6^{-2} Закону України «Про основи національного спротиву», заклад освіти самостійно розробляє робочу програму навчальної дисципліни «Основи національного спротиву» на основі цієї Типової програми, затвердженої Міністерством освіти і науки України, адаптуючи її зміст (без змін тем дисципліни) та види занять до матеріально-технічної бази закладу освіти за умови повного досягнення визначених результатів навчання.

Місце дисципліни в освітньому процесі: Навчальна дисципліна «Основи національного спротиву» включається до навчальних планів закладів вищої та фахової передвищої освіти:

1. Для здобувачів вищої освіти на основі профільної середньої освіти:

аудиторна підготовка дисципліни вивчається на першому році навчання;

практична підготовка на місцевості і професійно-орієнтована підготовка вивчається після аудиторної підготовки у поточному або в наступному навчальному році;

за визначеними МОЗ медичними і фармацевтичними спеціальностями, за якими здійснюється обов'язкова підготовка офіцерів запасу, вивчення навчальної дисципліни розпочинається на першому році навчання і завершується в термін, визначений навчальною програмою закладу вищої освіти.

Практична підготовка на місцевості може проводитись за рахунок канікулярної відпустки здобувачів вищої освіти.

2. Здобувачами вищої освіти на основі фахової передвищої або вищої освіти, які не вивчали навчальну дисципліну «Основи національного спротиву», навчальна дисципліна вивчається протягом першого року здобуття вищої освіти.

Здобувачами вищої освіти на основі фахової передвищої освіти, яка включала вивчення аудиторної підготовки дисципліни «Основи національного спротиву», вивчення практичної підготовки на місцевості і професійно-орієнтованої підготовки навчальної дисципліни здійснюється на першому році навчання.

3. У закладах фахової передвищої освіти вивчення навчальної дисципліни встановлюється вивченням аудиторної підготовки дисципліни «Основи національного спротиву».

Для здобувачів фахової передвищої освіти на основі базової середньої освіти вивчення аудиторної підготовки дисципліни «Основи національного спротиву» розпочинається після вивчення дисципліни «Захист України».

Здобувачами фахової передвищої освіти на основі профільної середньої освіти навчальна дисципліна вивчається в році, визначеному навчальним планом закладу фахової передвищої освіти.

Формат навчання: Теоретичні теми можуть викладатися дистанційно, практичні заняття вивчаються виключно очно за особистою участю здобувача освіти.

Дозвіл на перенесення практичної підготовки навчальної дисципліни на наступний рік для здобувачів освіти, які не пройшли її з поважних причин, надається керівником закладу освіти, в якому навчаються такі здобувачі освіти.

В умовах воєнного стану студенти чоловічої статі у віці до 23 років, які здобувають вищу освіту за денною формою навчання з використанням бази дистанційного навчання і перебувають за кордоном, можуть прибувати до України для проходження практичних занять та повертатись за кордон скориставшись правом безперешкодного перетину державного кордону згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2025 р. № 1031 «Про внесення змін до Правил перетинання державного кордону громадянами України».

Внутрішньо переміщені особи, які з використанням бази дистанційного навчання здобувають вищу і фахову передвищу освіту за денною формою навчання в закладах освіти, наближених до районів ведення бойових дій, і які перебувають в безпечних регіонах України, можуть пройти курс підготовки громадян до національного спротиву в центрах підготовки громадян до національного спротиву за місцем перебування, результати якої можуть бути визнаними і зарахованими закладами освіти як частина вивчення тем навчальної дисципліни «Основи національного спротиву».

Здобувачам вищої та фахової передвищої освіти, які надали до закладів освіти свідоцтва центрів підготовки громадян до національного спротиву про проходження курсів підготовки громадян України до національного спротиву, визначати результати навчання за навчальною дисципліною «Основи національного спротиву», застосовувавши процедуру визнання в освіті результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в центрах нацспротиву, в межах автономії закладів вищої та фахової передвищої освіти, визначеної спеціальними законами, та згідно з Порядком визнання у вищій та фаховій передвищій освіті результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, затвердженого наказом МОН від 08 лютого 2022 року № 130, зареєстрованого в Міністерстві юстиції 16 березня 2022 року за № 328/37664.

Для здобувачів вищої освіти, які навчаються за заочною формою здобуття освіти, навчальна дисципліна «Основи національного спротиву» не є обов'язковою складовою освітньої програми та, як правило, не включається до навчального плану у зв'язку зі специфікою організації освітнього процесу та відсутністю можливості забезпечення повноцінної практичної підготовки.

Для здобувачів вищої освіти, які навчаються за індивідуальним графіком, вивчення дисципліни «Основи національного спротиву» здійснюється за вибором здобувача. Зазначеним категоріям здобувачів освіти пропонується самостійне опанування дисципліни шляхом вивчення лекційних матеріалів та теоретичного ознайомлення з практичними заняттями без подальшого оцінювання.

Іноземці та особи без громадянства, які здобувають вищу або фахову передвищу освіту в Україні, не вивчають навчальну дисципліну «Основи національного спротиву», передбаченої для громадян України.

Практична підготовка навчальної дисципліни проводиться після опанування аудиторної підготовки у поточному або в наступному навчальному році, або за рахунок часу, відведеного на канікулярну відпустку здобувачів освіти. Згідно зі статтею 57^1 Закону України «Про освіту» в умовах воєнного стану практична підготовка навчальної дисципліни може проводитися в закладах вищої освіти, наближених до районів ведення бойових дій, за умови забезпечення безпеки учасників освітнього процесу, наявності необхідної навчально-матеріальної бази та підготовлених викладачів та інструкторів.

В умовах воєнного стану в закладах вищої освіти, наближених до районів ведення бойових дій, під час вивчення теми 11 Виживання та спеціальна підготовка студентами можуть вивчатися правила безпечної поведінки на тимчасово окупованій території, порядок протидії спеціальним службам ворога в спробах вербування чи використання в своїх інтересах, підготовка до виживання в умовах загрози окупації населеного пункту за місцем проживання, способи передавання Силам безпеки та оборони України інформації про ворога та його злочини із забезпеченням власної безпеки.

Здобувачі освіти, які належать до діючих згідно з законодавством України релігійних організацій, віровчення яких не допускає користуватися зброєю, можуть замінити вивчення складових навчальної дисципліни «Основи національного спротиву», пов'язаних із застосуванням і використанням зброї, оволодінням іншими компонентами, що не суперечать їх віровченню.

Здобувачі освіти з особливими освітніми потребами, за їх заявою та згідно з підтвердними документами закладів охорони здоров'я, звільняються від практичних занять дисципліни «Основи національного спротиву», що завдають шкоду або становлять загрозу їх фізичному стану або стану здоров'я.

Результати навчання за темами дисципліни «Основи національного спротиву» можуть бути визнаними і зарахованими за відповідними темами інших навчальних дисциплін освітньої програми у порядку реалізації принципів автономії та самоврядування закладів вищої та фахової передвищої освіти.

У разі відсутності можливості використання дрона практичні заняття за темою 12 Сучасні військові технології, роботизація та безпілотні літальні апарати (наземні роботизовані комплекси, безпілотні надводні апарати) можуть здійснюватися з використанням симулятора. Вивчення теми 12 є ознайомчим, яке не формує оцінюваної практичної навички, та не включається до нормативів підсумкового контролю.

Посилання на публікації та онлайн-курси (рекомендації для самостійної роботи).

Військові публікації Сил ТрО Збройних Сил - https://sprotyvg7.com.ua/;

YouTube канал - https://www.youtube.com/@TRO_Ukraine_G7;

Курс prometheus «Застосування технологій в умовах війни» - https://prometheus.org.ua/prometheus-free/technology-in-wartime/;

Курс prometheus «Інженер БПЛА. Базовий курс» - https://prometheus.org.ua/prometheus-free/drone engineering-intro/;

Курс prometheus «OSINT — розвідка з відкритих джерел та інформаційна безпека» - https://prometheus.org.ua/prometheus-free/osint-open-sourceintelligence/;

Курс prometheus «Вивчаючи міжнародне гуманітарне право» - https://prometheus.org.ua/prometheus-free/international-humanitarian-law/;

Курс prometheus «Базова психологічна допомога в умовах війни» - https://prometheus.org.ua/prometheus-free/basic-psychological-aid-during-war/.

Контроль якості: При викладанні тем застосовуються такі методи контролю: поточний (включаючи оцінювання виконання практичних нормативів), тематичний, самоконтроль.

Обов'язковим елементом поточного контролю є перевірка практичних навичок - виконання встановлених нормативів з захисту від зброї масового ураження, домедичної допомоги, вогневої підготовки, тактичних дій.

Після закінчення вивчення навчальної дисципліни проводиться диференційований залік з обов'язковою практичною складовою.

Кількість контрольних заходів, форми їх проведення, періодичність визначаються закладами освіти, про що інформуються здобувачі освіти на початку вивчення тем.

Вимоги до матеріально-технічної бази: Визначаються постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності».

Партнерство: Практичні заняття з набуття навичок ведення вогню зі стрілецької зброї та інших вмінь, передбачених цією програмою, проводяться за територіальним принципом на полігонній базі вищих військових навчальних закладів, військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти, навчальних частин (центрів), військових частин Збройних Сил України, інших складових сил безпеки і сил оборони та на інших сертифікованих стрільбищах, у тирах та на інтерактивних тренажерах інших юридичних осіб з дотриманням правил безпеки під час поводження із зброєю та боєприпасами, індивідуально або в складі навчальних груп.

5. Очікувані результати навчання

Після завершення курсу студент повинен **вміти**:

Надавати допомогу за алгоритмом MARCH, PAWS у критичних умовах.

Користуватися сучасними навігаційними системами та засобами зв'язку.

Виконувати базові дії зі стрілецькою зброєю та розрізняти мінні загрози.

Застосовувати тактичні навички для захисту та евакуації населення.

Протидіяти інформаційному впливу ворога.

Діяти на місцевості із урахуванням загроз БПЛА.

6. Перехідні положення

1. Здобувачі вищої освіти, які за денною і дуальною формою навчання, розпочали здобувати вищу освіту за освітніми програмами, за якими передбачалось вивчення навчальної дисципліни «Теоретична підготовка БЗВП» в обсязі 3 кредитів ЄКТС, та які не пройшли зазначену підготовку у зв'язку з її скасуванням чи з інших поважних причин, вивчають тематику аудиторної підготовки навчальної дисципліни «Основи національного спротиву» за аналогічним обсягом навчального часу.

2. Здобувачами вищої освіти на основі фахової передвищої або вищої освіти, які не вивчали навчальну дисципліну «Основи національного спротиву», навчальна дисципліна вивчається протягом першого року здобуття вищої освіти.